

Turkic Weekly

2016/12

Turkic Weekly 2016 4 (12) (25-31 Ocak)

Turkic Weekly, Sizi Türk dünyasındaki son gelişmelerin nabzını tutmanıza yardımcı olacak haber kaynağıdır. **Turkic Weekly**, Türk dili konuşan ülkelerde cereyan eden kilit öneme sahip siyasi, sosyal, ekonomik ve bilimsel olaylar hakkında güvenilir bilgi ve güncel analiz sunmaktadır.

Bu haber bülteni **Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı** tarafından hazırlanmıştır.

ZİRVEYE HAZIRLIK

Hazar Denizi'nin Hukuki Statüsü Konvansiyonunun hazırlanmasıyla ilgili Özel Çalışma Grubunun 43.toplantısı, 27-29 Ocak Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ta Hazar bölgesi devletlerinin Dışişleri Bakan yardımcılarının katılımıyla yapılmıştır. Bilindiği üzere, her yıl söz konusu görüşmelere Azerbaycan, Kazakistan, Rusya, İran ve Türkmenistan'dan heyetler katılırlar.

Görüldüğü üzere, söz konusu görüşmeler sonbahara doğru düzenlenecek Hazar bölgesi ülkeleri devlet başkanlarının zirvesi sırasında imzalanacak belgeler paketini hazırlamak için düzenlenmektedir. Bu yıl, zirvenin Kazakistan başkenti Astana'da yapılması planlanmaktadır.

Azerbaycan Dışişleri bakan yardımcısı H.Halafov'a göre, Aşkabat görüşmesinde denizin hukuki statüsüyle ilgili olarak halen açık kalan konularda mutabakat sağlanırsa, yılın sonunda Astana'da Hazar Bölgesi devletlerinin devlet başkanlarının zirvesi yapılabilir.

Hazar Denizinin statüsünü belirleme sorunu 5 ülke tarafından 25 yıldır tartışılmaktadır. Bu süre içinde bazı Hazar bölgesi ülkeleri arasında önemli anlaşmalar sağlanmıştır. Mesela, Azerbaycan, Kazakistan ve Rusya, Hazar Denizinde kendilerine ait ekonomik bölge sınırlarını kısmen tespit etmiştir. Ama beş ülke arasındaki önemli konulardan bir kısmı hala çözümünü bulmuş değildir.

Ama, bir kısım uzmanlara göre, şu an, söz konusu sorunun çözümüne olumlu etki yaratabilecek bazı değişiklikler meydana gelmiştir. Ekspertler, Hazar bölgesi ülkelerinden biri olan İran'a uygulanan ekonomik yaptırımların kaldırılmasının müzakerelerde Tahran'ın tutumunu yumuşatabileceğini ve bunun Hazar Deniziyle ilgili müzakereler sürecinin gidişatını olumlu yönde etkileyebileceğini belirtmektedir.

İKTİDARDAKİ PARTİNİN KURULTAYI

Kazakistan'da erken Parlamento seçimlerine ciddi hazırlıklar, adayların görüşmeleri yapılmakta, siyasi partilerin kurultayları düzenlenmektedir.

Astana'da iktidardaki Nur Otan Partisinin olağandışı XVII kurultayı yapılmıştır. Toplantının açılış konuşmasını yaparken, Nur Otan Partisi Başkanı N.Nazarbayev: "Bugün, bizim için çok önemli bir tarihtir. Biz, partimizin Meclis seçimlerine katılmasına yönelik gerekli kararları almalıyız. Nur Otan'ın 17 yıllık liderliği, ekonomimiz, devletimiz ve toplumumuzun büyük başarılarının temeli olmuştur. Biz bunun tanıklarımız" şeklinde bir açıklama yapmıştır.

Önümüzdeki seçimlere iktidardaki partiden 120'den fazla adayın katılacağı bilinmektedir. Uzmanlara göre, partiden sunulan aday listesi neredeyse %60 yenilenmiştir. Uzmanlara göre, Kazakistan Parlamentosu Meclisi gelecek dönem önemli derecede gençleşecektir.

Daha önce N.Nazarbayev'in, beşinci dönem Parlamento Meclisinin süresinden önce feshine dair Kararnameyi imzalamış olduğunu hatırlatmak isteriz. Erken Meclis seçimlerinin tarihi 20 Mart 2016 olarak belirlenmiştir. Bunun üzerine, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi, Şanghay İşbirliği Örgütü ve Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (PACE) başta olmak üzere, bir çok uluslararası kuruluş, Kazakistan'daki seçimlere kendi gözlemcilerini gönderme niyetini belirtmektedir.

TÜRK-RUS İLİŞKİLERİ

Anadolu Ajansının haberine göre, 29 Ocak Türk hava sahası Rusya'nın Hava-Uzay Kuvvetlerine ait Su-34 tipi askeri uçak tarafından tekrar ihlal edilmiş ve bölgedeki siyasi gerilim yükselmiştir.

Pazar günü Türk Hava Kuvvetlerinin hava üslerinde “turuncu alarm” ilan edilmiş; pilotlara olası tehlike durumlarında komutanlığın onayını beklemeden ateş açma hakkı verilmiştir.

Aynı zamanda, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayip Erdoğan'ın diplomatik kanallar vasıtasıyla Rus tarafıyla temasa geçmek ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'le bir görüşme yapmak istediği belli olmuştur.

ABD'nin Savunma Bakanlığı temsilcisi, Rusya ve Türkiye'ye bir tedbir alma, çatışmanın yaygınlaşmasını, şiddetlenmesini önleme çağrısında bulunmuştur.

AZERBAJCAN'IN YENİ BÜYÜKELÇİSİ KAZAKİSTAN'DA

Bilindiği üzere, geçen yılın sonunda Azerbaycan Cumhuriyetinin diplomatlar topluluğunda ciddi değişiklikler olmuş, özellikle, bir kaç ülkedeki büyükelçiler değişmiştir. Azerbaycan'ın Kazakistan Büyükelçisi olarak, daha önce Azerbaycan'ın Aktau Başkonsolosu görevinde bulunan Raşad Mamedov atanmıştır.

1 Şubat 2015'te Sn. R.Mamedov Uluslararası Türk Akademisini ziyaret ederek, Akademi Başkanı Darhan Kıdırali ile görüşmüştür. Görüşme esnasında D.Kıdırali kardeş ülke Azerbaycan'ın Büyükelçisine Akademi faaliyetlerini anlatmıştır.

Büyükelçi, uluslararası kuruluşun çalışmalarına büyük bir ilgi duymuş ve Akademinin projelerini desteklemeye hazır olduğunu dile getirmiştir. Bunun dışında, görüşme sırasında Türk entegrasyonunun perspektifleri, her şeyden önce, ilimi alandaki işbirliği konuları görüşülmüştür.

Ziyartinin sonunda R.Mamdeov, Akademi Başkanına Azerbaycan Büyükelçiliği adına hediyesini sunmuştur. D.Kıdırali ise, Akademi tarafından yayınlanan değerli yayınlardan bir kısmını hediye etmiştir.

TÜRKMENİSTAN'IN SAVUNMA DOKTRİNİ

25 Ocak Türkmenistan'ın Devlet Başkanı Gurbanguli Berdimuhamedov, başkent ve vilayetlerin yöneticileriyle ve diğer yetkili şahıslarla bir toplantı yapmıştır. Toplantı sırasında G.Berdimuhamedov ülkenin yeni askeri doktrinini onaylamıştır.

Türkmen basınında belirtildiği üzere, Türkmenistan Devlet Başkanı yeni askeri doktrini onaylarken, özellikle şunun altını çizmiştir: “Tarafsız davranan vatanımızın savunma gücünü artırmak amacıyla hazırlanan yeni Askeri Doktrin, herhangi bir ülkenin aleyhinde değildir. Bu, dünyadaki barışın pekişmesine, bütün ülkelerle dostluk, kardeşlik, komşuluk ilişkilerin geliştirilmesine yöneliktir”.

Söz konusu doktrinde Türkmenistan'ın Milli Güvenlik Tezi ve “Türkmenistan'ın XXI. yüzyılda Daimi Tarafsızlık, Barışseverlik, İyi Komşuluk ve Demokrasi Prensiplerine Dayanan Dış Politik Yönü” Deklarasyonunun hükümleri geliştirilmiştir.

Son yıllar Merkez Asya ülkelerinin, güney sınırlarında çeşitli terörist ve ekstremist grupların eylemleriyle karşı karşıya kaldığını ayrıca belirtmek gerekir. 2015 yılında ve şu an bölgeye komşu Afganistan'da istikrarsız askeri-politik durum devam etmektedir. Görünüşe göre, şu an Afganistan'daki süreçlerde uluslararası İŞİD terör örgütünün etkisi artmaktadır.

Bu durumda, Afganistan İslam Cumhuriyeti sınırlarından kaynaklanan tehlikeleri önlemeye yönelik belirli bir önleyici tedbirlerin alınması gerekçeli ve yasaldir.

ABD ASYA'DAKİ DURUMDAN ENDİŞELİ

ABD Dışişleri Bakanı John Kerry, Laos, Kamboçya ve Çin olmak üzere Asya'nın üç ülkesini ziyaret etmiştir. Kerry'nin ziyaret programında Kuzey Kore'nin (KDHC) yer almamasına rağmen, Amerikan diplomatının söz konusu ülkelerdeki meslektaşlarıyla yaptığı görüşmelerin gündemindeki başlıca konulardan biri "Kuzey Kore sorunu"ydü.

Eksperlerin belirttiği üzere, genel olarak, Amerikalı diplomat, ziyareti kapsamında amaçlarına ulaşamamıştır. Özellikle, J.Kerry'nin hedeflerinden biri Kuzey Kore'ye yönelik yaptırımların daha da ağırlaştırılması konusunda Çin'in desteğini elde etmekte. Bilindiği üzere, yılın başında Kuzey Kore'nin hidrojen bombasını denemiş olduğuna dair haber ABD ve diğer ülkeler tarafından büyük tepkiyle karşılanmıştı. Çin'in Dışişleri bakanı Vang Yi, Kuzey Kore'nin nükleer programı konusunda Çin'in pozisyonun tutarlı olmaya devam edeceğini teyit etmiştir. Fakat Çin tarafı, yaptırımların ağırlaştırılması konusunu desteklemeyi reddetmiştir.

Pekin, BM'nin Kuzey Koreyle ilgili yeni karar almasının bir gereksinim olduğunu kabul etmiş, fakat bununla birlikte, söz konusu kararın bölgede yeni çatışmaları kışkırtmasına Çin'in izin vermeyeceğini de dile getirmiştir. Pekin, son zamanlar Pyongyang'ın bazı adımlarından kendisi de rahatsız olmasına rağmen, Kuzey Kore'de siyasi çöküşü önlemeye gayret edecektir.

Laos ve Kamboçya'da ABD Dışişleri Bakanı bütün gayretlerini, Güney Çin Denizinde bir çok ülkenin Çin'in bölgedeki politikasına karşı çıkmasını sağlayacak türden ilişkilerin kurulması yönünde yoğunlaştırmıştır.

YAPTIRIMLAR SONRASI İRAN'IN GÜÇLENMESİ

25-28 Ocak 2016'da İran Devlet Başkanı Hasan Ruhani, İran İslam Cumhuriyetinden yaptırımlar kaldırıldıktan sonra, ilk yurtdışı ziyaretlerini gerçekleştirmiştir. İran Devlet Başkanı yurtdışı turunda İtalya ve Fransa'yı ziyaret etmiştir. İran Devlet Başkanının son 16 yılda Avrupa'yı ilk defa ziyaret etmekte olduğu dikkate alındığında, bu olay ayrı bir önem taşımaktadır.

Tahran için, Avrupa'nın iki önemli ülkesine ziyaret sonuçları iki faktör açısından çok önemlidir. Birinci olarak, bu, Avrupa ülkeleriyle ticari-ekonomik alanda sıkı temasların kurulması için bir fırsattır. Bu bağlamda, uzmanlara göre, bu ziyaret yeterince başarılıdır. İkinci olarak, Ruhani'nin AB'yi ziyaretinin iç politik yüzü de mevcuttur. Çok yakında, Şubat ayının sonunda, İran'da Parlamento seçimlerinin yapılması beklenmektedir. Önemli ortaklarla yapılan başarılı anlaşmalar mevcut Devlet Başkanı taraftarlarının reytingini ciddi bir şekilde yükseltebilir.

Ruhani'nin Avrupa'ya yaptığı bu kapsamlı ziyaretine İran'ın altı bakanı ve İran'daki büyük işletmelerin 100'den fazla temsilcisi eşlik etmiştir. Ön verilere göre, İran ve Avrupa'nın büyük şirketlerinin arasında imzalanan anlaşmaların toplam tutarı 32 milyar euro'yu aşmıştır. Beklendiği üzere, önemli konulardan biri, İran petrolünün Avrupa pazarına açılmasıydı. Bununla birlikte, altyapı projeleri, sanayi, metalürji ve işletme sözleşmeleri gibi alanlarda da anlaşmalar imzalanmıştır.

Tahran'a uygulanan uluslararası yaptırımların büyük bir kısmının kaldırıldığı 16 Ocak itibarıyla, İran yönetiminin birdenbire etkinleşmiş olduğunu belirtmek isteriz. Özellikle, Tahran'ın önde gelen küresel ve bölgesel devletlerle ilişki kurma yönündeki gayretleri farkedilmektedir. Geçen hafta Tahran'da İran yönetimi Çin Devlet Başkanıyla bir görüşme yapmıştır. Bu hafta ise, İran Atom Enerjisi Kurumunun temsilcileri, Mart ayında Rosatom'un İran şirketleriyle birlikte Buşehr'de ikinci Atom Elektrik Santralini birinci enerji blokünün inşasıyla ilgili kapsamlı çalışmalarını başlatacağını duyurmuştur.

Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye Devlet Başkanları tarafından 2010 yılında kurulan Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı, Türk dünyasının dillerini, kültürünü ve kadim çağlardan günümüze kadarki tarihini titizlikle ve kapsamlı bir şekilde inceleyen ve benzer konulardaki bilimsel araştırmaların koordinasyonunu üstlenen uluslararası örgüttür. Uluslararası Türk Akademisi, Türk dünyasının araştırma ve eğitim merkezleri arasındaki bilimsel işbirliğini teşvik etmektedir.

www.twesco.org | 57-49-86
57 Tauelsizdik caddesi, Barış ve Uyum Sarayı
Astana, 010000 | Kazakistan

 @intturkicacadem

 <https://www.facebook.com/International-Turkic-Academy-832484896847678/>